

PRZEGLĄD WYBORCZY

Biuletyn informacyjny

9-12/2016

Krajowe
Biuro
Wyborcze

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Alicja Kicińska oraz zespół w Krajowym Biurze Wyborczym

Redakcja – Beata Tokaj, Szef Biura

Projekt okładki: BPROG Sp. z o.o.

Fotografie:

str. 4-11, 47 i 52 – Krzysztof Lorentz

str. 50 – Tomasz Gąsior

Skład komputerowy – Emilia Godlewska

Oddano do druku – styczeń 2017 r.

**Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” prosimy
o każdorazowe wskazanie źródła informacji.**

**Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego
w Internecie www.pkw.gov.pl**

SPIS TREŚCI	Str.
❖ Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	4
❖ Konferencja „Dialog dla wyborów”	4
❖ Stanowisko PKW w sprawie raportu Fundacji im. S. Batorego	11
❖ Gospodarka finansowa komitetów wyborczych i partii politycznych	14
• Komunikaty Państwowej Komisji Wyborczej z 28 listopada 2016 r.:	
- o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 25 października 2015 r.	14
- o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 6 marca 2016 r. w województwie podlaskim, w okręgu wyborczym nr 59	28
- o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach partii politycznych o źródłach pozyskania środków finansowych w 2015 r.	30
- o przyjętych informacjach finansowych o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach przez partie polityczne w 2015 r.	36
❖ Informacja o wnioskach o wykreślenie partii politycznych z ewidencji, złożonych przez Państwową Komisję Wyborczą	37
❖ Informacja o konkursie dla młodzieży „Wybieram Wybory”	38
❖ Informacja o rejestrze korzyści	39
❖ Działalność komisarzy wyborczych i delegatur Krajowego Biura Wyborczego	40
❖ Wygaśnięcia mandatów w kadencji 2014-2018	44
❖ Wybory samorządowe w trakcie kadencji	46
❖ Kalendarium wydarzeń w zakresie współdziałania i wymiany doświadczeń	46

❖ POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła posiedzenia w dniach 5 i 19 września, 3 i 19 października, 7 i 28 listopada oraz 12 grudnia 2016 r.

- ❖ W dniu 29 listopada 2016 r. odbyła się w Warszawie Konferencja pt. „Dialog dla wyborów”, zorganizowana przez Państwową Komisję Wyborczą i Krajowe Biuro Wyborcze, której celem były konsultacje społeczne na temat poszukiwania optymalnych rozwiązań dotyczących kształtu i formy językowej karty do głosowania.

Do udziału w konsultacjach zostali zaproszeni przedstawiciele parlamentu oraz instytucji państwowych i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, a także eksperci: dr hab. Paweł Nowak, prof. KUL – językoznawca, komunikolog, Agnieszka Jawornicka-Kazancew – psycholog, Jacek Klimek – fizjoterapeuta, ekspert w dziedzinie dysfunkcji narządu ruchu oraz wyborcy.

Podczas pierwszej części konferencji zaprezentowane zostały dwa rodzaje kart do głosowania, tj.: tzw. płachty o wymiarach A0 i A1 (dalej zwane „płachtą”) oraz karta wielostronicowa, tzw. broszura. Na kartach znalazło się 18 list kandydatów (największa liczba list zgłoszonych do sejmików województw w 2014 r.). Na listach umieszczono do 30 kandydatów (maksymalna możliwa liczba kandydatów w wyborach samorządowych).

Przedstawiona została także historia i prawne uwarunkowania karty do głosowania w Polsce.

W kolejnej części konferencji została przeprowadzona symulacja głosowania z udziałem wyborców z różnymi typami niepełnosprawności oraz wyborców pełnosprawnych.

Łącznie w eksperymencie brało udział dziewięciu wyborców: cztery kobiety i pięciu mężczyzn. Dwie osoby reprezentowały grupę wyborców pełnosprawnych, siedem osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym: jedna osoba z częściową niepełnosprawnością kończyn górnych, jedna osoba z częściową niepełnosprawnością kończyn dolnych, dwie osoby niewidome, jedna osoba niedowidząca, jedna osoba głuchoniewidoma i jedna osoba poruszająca się na wózku. Wyborcy Ci na potrzeby eksperymentu oddawali głos z wykorzystaniem trzech rodzajów kart wyborczych: dwóch płacht w wymiarach A0 i A1 (z mniejszą czcionką) oraz tzw. broszury. W każdym przypadku wyborcy mogli korzystać z nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a, przystosowanych do danego formatu karty do głosowania.

Wyborcy, zarówno osoby z niepełnosprawnościami jak też osoby pełnosprawne, jako wygodniejszą do głosowania ocenili broszurę, niż płachtę. Osoby biorące udział w eksperymencie zwracały uwagę przede wszystkim na:

- nieprzystosowanie kabiny do głosowania do korzystania z płachty (ze względu na jej duże rozmiary);
- trudności z dotarciem z płachtą do kabiny wyborczej;
- trudności ze złożeniem i wrzuceniem płachty do urny;
- możliwość łatwego podarcia płachty;
- dużą trudność samodzielnego nałożenia na płachtę nakładki sporządzonej w alfabecie Braille'a;
- techniczne problemy podczas głosowania korespondencyjnego z wykorzystaniem płachty.

90% badanych biorących udział w eksperymencie wypowiedziało się, że odczuwało komfort podczas użycia do głosowania kart w formacie broszury, zaś dyskomfort podczas użycia kart w formacie A0.

Spośród wszystkich uczestników eksperymentu, tylko jedna osoba pochwaliła pomysł dużej karty za możliwość „oglądu wszystkich za jednym razem” i możliwość dokonania swojego wyboru na podstawie „całościowego wrażenia”.

Druga część eksperymentu, w której udział wzięły 3 osoby, polegała na symulacji niepełnosprawności różnego stopnia u trzech osób pełnosprawnych i pokazaniu możliwych trudności, z jakimi mogą zmagać się te osoby podczas głosowania. Eksperyment został omówiony przez Pana Jacka Klimka, fizjoterapeutę i eksperta w dziedzinie dysfunkcji narządu ruchu, a także psycholog – Panią Agnieszkę Jawornicką-Kazancew, która przedstawiła stanowisko z perspektywy psychologicznej w sprawie komfortu użytkowania kart do głosowania. Stanowisko to wyrażone zostało na podstawie przeprowadzonych podczas konsultacji rozmów i obserwacji zachowania osób biorących bezpośredni, czynny udział w eksperymencie. Do analizy posłużono się teorią motywacji sformułowaną przez Pintricha i DeGroot (1990) która przewiduje, że motywacja do podjęcia się zadania jest tym silniejsza im więcej wart jest wynik, jaki ma zostać osiągnięty, im większe są osobiste możliwości podmiotu, zapewniające mu wykonanie działań przynoszących wynik i im silniejsze są pozytywne emocje związane z wynikiem i działaniem. W związku z tym, przeprowadzone rozmowy z uczestnikami badania i obserwacja samego eksperymentu zogniskowane zostały wokół wartości, jakie deklarowali uczestnicy w związku z zadaniem, oceny własnych możliwości wykonania zadania i emocji, jakie uczestnikom towarzyszyły podczas wykonywania zadania.

Podczas rozmów z uczestnikami wszystkie badane osoby podkreślały, iż udział w wyborach ma dla nich dużą wartość i pomimo zmagania się z problemami związanymi z niepełnosprawnością starają się korzystać z czynnego prawa wyborczego.

W trakcie badania z kartą do głosowania o formacie A0 badani z poziomu swoich wartości zgłaszali uwagi dotyczące naruszenia ich prawa do tajności podczas głosowania. Badani zgłaszali skargi: „ktoś widzi jak głosuję”. Podczas bezpośredniego eksperymentu

z obsługą karty formatu A0 można było zaobserwować, iż badani czasem zakreślali swój głos na karcie bezpośrednio na stole, przy którym siedziała komisja wyborcza, mieli trudność z dotarciem do kabiny wyborczej i dużą trudność sprawiało im samodzielne nałożenie nakładki z tekstem wg alfabetu Braille'a.

W wypowiedziach badanych, podczas badania komfortu użytkowania kart formatu A0, pojawiały się często sformułowania: „nierealne”, „niepraktyczne”, „niemożliwe do zrealizowania”, „nie ma możliwości realizacji”, „niewygodne”. Z bezpośredniej obserwacji widać było jak dużo wysiłku od osób z niepełnosprawnością wymagało rozłożenie karty do głosowania, znalezienie wybranego kandydata. Niemało wysiłku sprawiało również złożenie kart po głosowaniu. Wyborcy biorący udział w badaniu stosowali różne techniki, ale duży format karty powodował, iż widać było, iż są sfrustrowani, składali kartę „byle jak”, jedna osoba badana pogniotta kartę nie mogąc poradzić sobie z jej złożeniem. Podczas omawiania swoich uczuć związanych z doświadczeniem badani mówili, iż bali się, że karta się pogniecie lub rozedrze, a do tego nie chcieli dopuścić. Uczestnicy mówili również o lęku, że karta zsunie się ze stołu lub spadnie pod wpływem swojego ciężaru.

Z poziomu oceny emocji, jakie towarzyszyły uczestnikom badania wynika, iż większość badanych podczas głosowania kartą wyborczą formatu A0 doświadczała negatywnych emocji. Uczestnicy w swoich wypowiedziach mówili o tym, że czują się zniechęceni, czują złość, dyskomfort, niechęć. W opisie swoich doświadczeń pojawiły się wypowiedzi: „współczuję wszystkim, którzy mieliby za pomocą takich kart głosować”, w rozmowach o towarzyszących emocjach z uczestnikami po badaniu część wyborców,

w grupie kobiet mówiła o emocjach z obszaru zawstydzenia niemożnością wykonania zadania „tak jak bym chciała”.

Z obserwacji zachowania uczestników podczas badania komfortu używania kart wyborczych w formie broszury można było zauważyć, iż badani potrzebowali znacząco mniej czasu na „obsłużenie” karty: znalezienie swojego kandydata, zakreślenie swojego wyboru i wrzucenie karty od urny wyborczej. Znaczące skrócenie czasu wykonania zadania możliwe było wyraźnie do zaobserwowania podczas wykonywania zadania przez większość uczestników bez względu na rodzaj niepełnosprawności, jakiej badani doświadczali. Podczas formowania swoich doświadczeń badani oceniając karty wyborcze w formie broszury używali sformułowań, iż było im „prościej”, „łatwiej”. Samą kartę w formie broszury oceniali jako „poręczna”, „łatwa”, „komfortowa”, „estetyczna”; o swoich uczuciach mówili, iż czują „satisfakcję” i „zadowolenie”.

Z perspektywy psychologicznej ważne jest zaznaczenie, iż w analizie długości wypowiedzi poszczególnych badanych wyraźna jest różnica - badani więcej i dłużej wypowiadali się o kartach A0 próbując w ten sposób podkreślić swój poziom dyskomfortu i niechęci do tego typu kart, a podczas oceny kart w formie broszury badani formułowali swoją ocenę szybko jakby dawali do zrozumienia, że jest to dla nich oczywiste co wolą, w sposób nieświadomy sygnalizując, że użycie kart w formie broszury zwiększa ich poziom kontroli i samodzielności.

Druga część konferencji poświęcona była instrukcji głosowania umieszczonej na kartach do głosowania. Przedstawiony został wynik testu przeprowadzonego w kilku

szkołach ponadgimnazjalnych, który miał sprawdzić, czy instrukcja głosowania, która dotychczas znajdowała się na kartach do głosowania, jest zrozumiała dla wyborców. 94 % spośród 129 uczniów biorących udział w eksperymencie zagłosowało, przy pomocy instrukcji do głosowania, prawidłowo i oddało głos ważny. Niemniej jednak uczniowie sformułowali wnioski dotyczące instrukcji głosowania:

- tekst instrukcji jest zrozumiały;
- tekst instrukcji jest zbyt długi;
- lepszą formą byłaby instrukcja w punktach;
- sformułowanie „wielokartkowa karta” jest niezrozumiałe i należy je zastąpić innym.

Kolejnym punktem konferencji była dyskusja nad propozycją „nowej” instrukcji głosowania. Językoznawca i komunikolog, prof. dr hab. Paweł Nowak, stwierdził, że napisanie skutecznej i niebudzącej kontrowersji instrukcji wyborczej nie jest łatwe, choćby z tego względu, że mając w systemie języka polskiego 200 000 słów i około miliona różnych form i reguł, trzeba dopasować komunikację do skrajnie różnych i wielorako zróżnicowanych indywidualnych kompetencji językowych obywateli. Trzeba także umieć pogodzić oficjalność i bezduszność komunikacji urzędowej z przyjaznością i emocjonalnością komunikacji interpersonalnej. W efekcie można postawić na bardzo proste, obrazowe i konkretne sformułowania, które zrozumieją prawie wszyscy Polacy, ale może być i tak, że te oczywiste komunikaty będą dotyczyły osoby o wyższej kompetencji językowej. Odrębną kwestią pozostaje dopasowanie języka, a zwłaszcza jego zapisu, do możliwości percepcyjnych osób z niepełnosprawnością, szczególnie ludzi niewidomych i niedowidzących.

Zdaniem mówcy zaproponowana instrukcja głosowania jest poprawna, skuteczna i znacznie lepsza niż instrukcje wcześniejsze. Jednocześnie ekspert zaproponował poprawioną wersję instrukcji:

1. *To jest karta do głosowania. Gdy Pan/Pani zagłosuje, proszę wrzucić ją w całości do urny. Nie wolno z niej wrywać kartek, ani obrywać ich części.*
2. *Na jednej stronie znajduje się tylko j e d n a lista kandydatów na posłów.*
3. *Znak „x” niech Pan/Pani postawi wyłącznie w kratce obok nazwiska jednego wybranego kandydata.*
4. *Jeśli postawi Pan/Pani więcej niż jeden znak „x”, to Pana/Pani głos będzie nieważny.*

Zasugerował również rezygnację z punktu informującego o graficznym wyglądzie znaku stawianego w kratce przeznaczonej na oddanie głosu lub przedstawienie go za pomocą obrazu, np. **X**

W ostatniej części konferencji odbyła się dyskusja wszystkich uczestników na temat formy i językowego kształtu instrukcji do głosowania, po której Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej, Pan Wojciech Hermeliński, dokonał podsumowania oraz podziękował przybyłym osobom.

Jednocześnie Przewodniczący Komisji wyraził nadzieję, że było to pierwsze z cyklu spotkań z wyborcami, mających za zadanie wypracowanie najlepszego wzoru karty do głosowania, zarówno pod względem jej formy: broszury czy płachty, jak też zamieszczenia jasnej i zrozumiałej instrukcji głosowania.

- ❖ **W dniu 5 października 2016 r. odbyła się prezentacja raportu sporządzonego przez Fundację im. Stefana Batorego pt. „Nieważne głosy, ważny problem. Wyniki badania kart do głosowania z wyborów do sejmików województw 2014 r.”. W prezentacji uczestniczył zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Wiesław Kozielowicz. Państwowa Komisja Wyborcza, odnosząc się do treści zawartych w raporcie, dotyczącym m.in. przyczyn dużej liczby nieważnych głosów w głosowaniu do sejmików województw w wyborach w 2014 r., zajęła następujące stanowisko (ZPOW-066-189/16):**

**Stanowisko Państwowej Komisji Wyborczej
w sprawie sugestii dotyczących wzorów kart do głosowania zawartych w raporcie
Fundacji im. Stefana Batorego dotyczącym wyników badania kart do głosowania
z wyborów do sejmików województw w 2014 r.**

W raporcie Fundacji im. Stefana Batorego „*Nieważne głosy, ważny problem. Wyniki badania kart do głosowania z wyborów do sejmików województw 2014*” zawarta jest sugestia, aby „W wyborach samorządowych (szczególnie do sejmików województw) (...) odejść od kart zbroszurowanych, które powodują znaczące zwiększenie liczby głosów nieważnych (nawet

o kilkaset tysięcy). Należy przy tym opracować procedurę, która ułatwiłaby oddawanie głosów przez wyborców z dysfunkcją wzroku, jednak inną niż nakładka na karty do głosowania (obecnie korzysta z niej zaledwie kilkaset osób w skali wyborów)”. Ponadto w raporcie wskazano, że „Należy odpowiednio przygotować wzory kart do głosowania, żeby w maksymalnym stopniu uniemożliwić pomyłki wyborców. W pracy trzeba włączyć specjalistów (grafików itp.). Projekty należy skonsultować z grupami wyborców oraz z organizacjami społecznymi skupiającymi osoby starsze lub z niepełnosprawnościami. Pozwoli to dobrać w optymalny sposób szatę graficzną i rozmiar czcionek, a także zaprojektować kartę w taki sposób, by miała ona jasną i czytelną instrukcję oddawania ważnego głosu.”

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa, że karty zbroszurowane nie zostały zastosowane po raz pierwszy w wyborach samorządowych w 2014 r. Karty w tej formie były stosowane lub przepisy dopuszczały ich stosowanie już od roku 1991. Do roku 2011 były używane w wyborach, w których wyborca oddaje głosy na listę, w przypadku gdy w danym okręgu wyborczym zgłoszono dużą liczbę list zawierających dużą liczbę kandydatów.

Wejście w życie przepisów Kodeksu wyborczego umożliwiających głosowanie za pomocą nakładki na kartę do głosowania sporządzoną w alfabecie Braille'a ograniczyło możliwości wyboru rodzaju karty. Przeprowadzona wówczas przez Państwową Komisję Wyborczą analiza w tym zakresie, w ramach której konsultowano się z organizacjami zrzeszającymi osoby niewidome i niedowidzące, wykazała, że aby umożliwić tym osobom samodzielny udział (za pomocą nakładki sporządzonej w alfabecie Braille'a) w głosowaniu w wyborach, w których głosuje się na wieloosobowe listy (wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, wybory do Parlamentu Europejskiego, wybory do sejmików województw, wybory do rad powiatów oraz wybory do rad miast na prawach powiatów i rad dzielnic m.st. Warszawy) konieczne jest zastosowanie kart zbroszurowanych. Takie karty używane były we wszystkich tego rodzaju wyborach przeprowadzonych od 2011 r. Jak zatem widać wybory samorządowe w 2014 r. nie były pierwszymi, w których powszechnie stosowana była karta zbroszurowana.

Należy także podkreślić, że Państwowa Komisja Wyborcza opracowuje wzory kart do głosowania działając na podstawie przepisów Kodeksu wyborczego. Komisja nie może zatem opracować wzoru karty zakładając, że wyborcy niewidomi i niedowidzący korzystają z innych ułatwień niż nakładka na kartę do głosowania, gdyż takich ułatwień nie przewiduje Kodeks wyborczy.

Na marginesie należy także zauważyć, że proponowane przez Fundację im. Stefana Batorego zastąpienie nakładek na kartę *innym mechanizmem adekwatnym do potrzeb wyborców, np. urządzeń elektronicznych umożliwiających osobom z dysfunkcjami wzroku (w tym grupie, która nie posługuje się alfabetem Braille'a) odczytanie (w formacie audio) treści kart do głosowania*, nie rozwiązuje problemu. Nakładki w alfabecie Braille'a nie służą bowiem do zapoznania wyborcy niewidomego i niedowidzącego z treścią karty (na nakładce nie ma nazw list i nazwisk kandydatów), umożliwiają one natomiast tej grupie wyborców oddanie ważnego głosu poprzez postawienie znaku „x” w przewidzianej na to kratce.

Państwowa Komisja Wyborcza zwraca także uwagę, że po doświadczeniach z wyborów samorządowych raz jeszcze dokonała analizy możliwości zastąpienia kart zbroszurowanych innym rodzajem kart. Kwestię tę konsultowano ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, w tym m. in. z Polskim Związkiem Niewidomych. Analiza ta wykazała, że zastosowanie nakładki na kartę we wskazanych wyżej wyborach wymusza sporządzanie kart do głosowania w formie zbroszurowanej.

Jednocześnie Komisja dokonała zmiany wzoru karty dodając stronę tytułową i stronę ze spisem treści. Ponadto zmieniono treść umieszczonego na karcie do głosowania pouczenia dotyczącego prawidłowego sposobu głosowania (pomysł ten został następnie uwzględniony w jednej z nowelizacji Kodeksu wyborczego).

W związku z sugestiami zawartymi w raporcie Fundacji im. Stefana Batorego Państwowa Komisja wyborcza informuje, że zostały podjęte działania mające na celu przeprowadzenie wielopłaszczyznowych konsultacji społecznych, dotyczących zarówno fizycznej formy karty do głosowania jak i językowego kształtu informacji dla wyborcy.

W konsultacjach uczestniczyć będą przedstawiciele reprezentatywnych grup wyborców, przede wszystkim osoby z różnego typu niepełnosprawnościami, specjaliści - praktycy zajmujący się tworzeniem dostosowań i usprawnień dla osób z niepełnosprawnością, profesjonaliści w zakresie edytorstwa oraz eksperci w dziedzinie komunikacji i pragmatyki językowej. Wszelkie sugestie dotyczące karty do głosowania zostaną poddane głębokiej i wieloaspektowej analizie w ramach debaty eksperckiej.

Wnioski pokonsultacyjne zostaną niezwłocznie podane do wiadomości publicznej po zakończeniu wszystkich etapów konsultacji. Szczegółowe informacje dotyczące harmonogramu i wykaz podmiotów uczestniczących w konsultacjach zostaną podane przez Państwową Komisję Wyborczą w najbliższym czasie.

Państwowa Komisja Wyborcza, mając na uwadze przede wszystkim dobro wyborców i minimalizację ryzyka podwyższonej liczby głosów nieważnych, a także świadomość potrzeby analizy sugestii związanych z wyborami, rozpoczyna proces konsultacji społecznych.

- ❖ Na posiedzeniu w dniu 28 listopada 2016 r. Państwowa Komisja Wyborcza zakończyła wielomiesięczną pracę nad analizą i oceną projektów uchwał przygotowanych przez Zespół Kontroli Finansowania Partii Politycznych i Kampanii Wyborczych, dotyczących zgodności z prawem sprawozdań finansowych partii politycznych za 2015 r. oraz sprawozdań finansowych komitetów wyborczych startujących w wyborach parlamentarnych w 2015 r. oraz w wyborach uzupełniających do Senatu w 2016 r. Ten etap swojej pracy zakończyła jednogłośnie przyjęciem następujących komunikatów:

**KOMUNIKAT
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 28 listopada 2016 r.

o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 25 października 2015 r.

Na podstawie art. 146 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. poz. 112, z późn. zm.¹⁾) Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że do złożenia sprawozdania finansowego zobowiązanych było 119 komitetów wyborczych, uczestniczących w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 25 października 2015 r. Sprawozdania finansowe złożyło 115 komitetów wyborczych. Sprawozdanie Komitetu Wyborczego Wyborców „Niezależni” Zdzisława Natanka nie zostało sporządzone przez upoważnioną do tego osobę, co jest równoznaczne z niezłożeniem sprawozdania przez ten komitet.

Państwowa Komisja Wyborcza zbadała 115 przedłożonych sprawozdań.

Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 144 § 1 Kodeksu wyborczego, postanowiła:

- 1) przyjąć bez zastrzeżeń sprawozdania 11 komitetów wyborczych, wymienionych w załączniku nr 1 do komunikatu;
- 2) przyjąć, wskazując uchybienia, sprawozdania 82 komitetów wyborczych, wymienionych w załączniku nr 2 do komunikatu;
- 3) odrzucić sprawozdania 22 komitetów wyborczych, wymienionych w załączniku nr 3 do komunikatu.

---

¹⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. poz. 134, 550, 588, 777, 881, 889, 1016 i 1281, z 2012 r. poz. 849, 951 i 1529, z 2014 r. poz. 179, 180 i 1072, z 2015 r. poz. 1043, 1044, 1045, 1923 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 1232 i 1250.

WYKAZ KOMITETÓW WYBORCZYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA ZOSTAŁY PRZYJĘTE
BEZ ZASTRZEŻEŃ

1. Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP
2. Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe
3. Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość
4. Koalicyjny Komitet Wyborczy Zjednoczona Lewica
5. Komitet Wyborczy Wyborców „Czartoryski” Zjednoczona Prawica
6. Komitet Wyborczy Wyborców — Emeryci Mundurowi
7. Komitet Wyborczy Wyborców Demokracja Obywatelska Równe Szanse
8. Komitet Wyborczy Wyborców Krzysztofa Sońty
9. Komitet Wyborczy Wyborców Obywatele do Sejmu
10. Komitet Wyborczy Wyborców Razem z Lidią Błądek
11. Komitet Wyborczy Wyborców Ruch Społeczny Rzeczypospolitej Polskiej (rozwiązany)

WYKAZ KOMITETÓW WYBORCZYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA ZOSTAŁY PRZYJĘTE
ZE WSKAZANIEM NA UCHYBIENIA

1. **Koalicyjny Komitet Wyborczy Zjednoczona Lewica SLD+TR+PPS+UP+Zieloni**
Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.
2. **Komitet Wyborczy „Chrześcijańska Demokracja III Rzeczypospolitej Polskiej”**
Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.
3. **Komitet Wyborczy Demokracja Bezpośrednia Obywatele Decydują**
Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.
4. **Komitet Wyborczy Elektorat**
Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.
5. **Komitet Wyborczy Kongres Nowej Prawicy**

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

6. Komitet Wyborczy KORWiN

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, wydatkowaniu środków na cele niezwiązane z wyborami oraz na przyjęciu przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym, o łącznej wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów.

7. Komitet Wyborczy Polska Partia Pracy – Sierpień 80

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

8. Komitet Wyborczy Polska Patriotyczna

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie oraz na niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń.

9. Komitet Wyborczy Prawica Rzeczypospolitej

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń.

10. Komitet Wyborczy „Przedsiębiorcza RP”

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

11. Komitet Wyborczy Ruch Narodowy

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

12. Komitet Wyborczy Stronnictwa Ludowego „Ojcowizna” RP

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego oraz na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

13. Komitet Wyborczy Unia Polityki Realnej

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

14. Komitet Wyborczy Wspólnota

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

15. Komitet Wyborczy Związku Słowiańskiego

Wskazane uchybienie polega na zamieszczeniu na stronie internetowej komitetu rejestrów zaciągniętych kredytów i wpłat na rzecz komitetu niezgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów.

16. Komitet Wyborczy Wyborców „Niezależny Senator Krzysztof Hauba”

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

17. Komitet Wyborczy Wyborców „Porozumienie dla Mazur”

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

18. Komitet Wyborczy Wyborców Adama Pietrasa

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

19. Komitet Wyborczy Wyborców Aleksandra Zbigniewa Ziolo

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

20. Komitet Wyborczy Wyborców Alojzego Motylewskiego

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

21. Komitet Wyborczy Wyborców Andrzeja Piechockiego

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, pozyskiwaniu środków po dniu wyborów o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów oraz na przekroczeniu ustawowego limitu wydatków na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy.

22. Komitet Wyborczy Wyborców Anny Sikory

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

23. Komitet Wyborczy Wyborców Artura Maligłowski

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

24. Komitet Wyborczy Wyborców Bezpartyjny i Niezależny Kamil Suchański

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie, przekroczeniu ustawowego limitu wydatków na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

25. Komitet Wyborczy Wyborców Bezpartyjny Marcin Maranda

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, przyjęciu przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

26. Komitet Wyborczy Wyborców Bogdana Bardzika

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

27. Komitet Wyborczy Wyborców Eligiusza Piotra Komarowskiego

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń.

28. Komitet Wyborczy Wyborców Franciszka Dezor

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

29. Komitet Wyborczy Wyborców Grzegorza Biereckiego

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego oraz na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

30. Komitet Wyborczy Wyborców Grzegorza Rusieckiego

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego

wymaganych ustawowo zastrzeżeń oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

31. Komitet Wyborczy Wyborców Jana Augustyna

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

32. Komitet Wyborczy Wyborców Janusza Wojciechowskiego

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

33. Komitet Wyborczy Wyborców Jarosław Ligas

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

34. Komitet Wyborczy Wyborców Jerzego Andrzejaka

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym, sfinansowaniu zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych oraz na przyjęciu przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym o łącznej wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów.

35. Komitet Wyborczy Wyborców Jerzy Pokój

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń oraz na przyjęciu środków finansowych wpłaconych przekazem pocztowym.

36. Komitet Wyborczy Wyborców JOW Bezpartyjni

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze wzorem.

37. Komitet Wyborczy Wyborców Józefa Franciszka Wójcika

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na przyjęciu środków finansowych wpłaconych w formie gotówkowej.

38. Komitet Wyborczy Wyborców Kalata dla Polski

Wskazane uchybienia polegają na przyjęciu przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

39. Komitet Wyborczy Wyborców Kandydata na Senatora Jana Bobek

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

40. Komitet Wyborczy Wyborców Kandydata na Senatora Krzysztofa Rdesta „Jesteś Najważniejszy!”

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, na przekroczeniu ustawowego limitu wydatków na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

41. Komitet Wyborczy Wyborców Kozera Ireneusz do Senatu

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

42. Komitet Wyborczy Wyborców Kukiz'15

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie, przyjęciu środków z wpłat nieprawidłowych o łącznej wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

43. Komitet Wyborczy Wyborców KWW Kruzel Andrzej – Wasz Senator

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

44. Komitet Wyborczy Wyborców Lidia Staroń – Zawsze po stronie ludzi

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

45. Komitet Wyborczy Wyborców Łukasza Gibały „Niezależni do Senatu”

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego oraz na nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie.

46. Komitet Wyborczy Wyborców Marka Borowskiego

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, prowadzeniu rejestrów zaciągniętych kredytów i wpłat na rzecz komitetu niezgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów oraz na sfinansowaniu zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów.

47. Komitet Wyborczy Wyborców Marzeny Doroty Wróbel

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

48. Komitet Wyborczy Wyborców Mateusz Kania - Program dla Śląska

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

49. Komitet Wyborczy Wyborców Min. 15zł/h Świeckie Państwo Zus Max. 30%

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

50. Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

51. Komitet Wyborczy Wyborców Nurt Odnowy

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

52. Komitet Wyborczy Wyborców Obremski – niezależny Senator z Wrocławia

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, przekroczeniu limitu wydatków na agitację wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy oraz ustawowego limitu wydatków na agitację wyborczą, które nie przekroczyło 1% ogólnej kwoty przychodów.

53. Komitet Wyborczy Wyborców Obywatele RP

Wskazane uchybienia polegają na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym, niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń oraz na przyjęciu przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów.

54. Komitet Wyborczy Wyborców Pawła Piwowara

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

55. Komitet Wyborczy Wyborców Piotra Wąglowskiego

Wskazane uchybienia polegają na sfinansowaniu zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze wzorem.

56. Komitet Wyborczy Wyborców Piwowar'15 Stop Korupcji

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

57. Komitet Wyborczy Wyborców PL18 Sławomira Mocka

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

58. Komitet Wyborczy Wyborców Pomocna Dłoń – Bezrobocie

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

59. Komitet Wyborczy Wyborców Porozumienie do Senatu

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie.

60. Komitet Wyborczy Wyborców Potempa2015

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

61. Komitet Wyborczy Wyborców Profesor Maksymowicz. Zdrowie w Regionie

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

62. Komitet Wyborczy Wyborców Rafał Stachura do Senatu

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

63. Komitet Wyborczy Wyborców Razem do Senatu

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

64. Komitet Wyborczy Wyborców Razem Podhale Spisz Orawa

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń oraz na nieudzieleniu wyjaśnień w odpowiedzi na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej.

65. Komitet Wyborczy Wyborców Roberta Macieja Smoktunowicza

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

66. Komitet Wyborczy Wyborców Ruch Społeczny Rzeczypospolitej Polskiej

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

67. Komitet Wyborczy Wyborców Ruch Społeczny Waldemara Deski Ku Praworządności i Sprawiedliwości

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze wzorem oraz na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

68. Komitet Wyborczy Wyborców Sikorowski'15

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń.

69. Komitet Wyborczy Wyborców Sławomira Preissa

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na gromadzeniu środków poza rachunkiem bankowym.

70. Komitet Wyborczy Wyborców Spanski Naszym Senatorem

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

71. Komitet Wyborczy Wyborców Społecznej Demokracji

Wskazane uchybienie polega na nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

72. Komitet Wyborczy Wyborców Spoza Sitwy

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

73. Komitet Wyborczy Wyborców Stanisława Jacka Mazurkiewicza

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

74. Komitet Wyborczy Wyborców Ślonzoki Razem

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, na nieprowadzeniu rejestrów zaciągniętych kredytów i wpłat na rzecz komitetu oraz niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wymaganych ustawowo zastrzeżeń.

75. Komitet Wyborczy Wyborców Tadeusza Ferencza „Rozwój Podkarpacia”

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, nieprowadzeniu rachunkowości na zasadach określonych w ustawie, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na prowadzeniu rejestrów zaciągniętych kredytów i wpłat na rzecz komitetu niezgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów.

76. Komitet Wyborczy Wyborców Tomasza Wandzela

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze wzorem oraz na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

77. Komitet Wyborczy Wyborców Zbigniew do Senatu

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

78. Komitet Wyborczy Wyborców Zjednoczeni dla Śląska

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, sporządzeniu

sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na gromadzeniu środków poza rachunkiem bankowym.

79. Komitet Wyborczy Wyborców Zjednoczona Prawica + JOW

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

80. Komitet Wyborczy Wyborców Zjednoczona Prawica

Wskazane uchybienia polegają na złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu, oraz na nieudzieleniu wyjaśnień w odpowiedzi na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej.

81. Obywatelski Komitet Wyborczy Wyborców Polskie Rodziny Razem

Wskazane uchybienie polega na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego.

82. Obywatelski Komitet Wyborczy Wyborców Romana Giertycha

Wskazane uchybienia polegają na zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu z naruszeniem terminu ustawowego, przyjęciu przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym o wartości nieprzekraczającej 1% ogólnej kwoty przychodów oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

Załącznik nr 3

WYKAZ KOMITETÓW WYBORCZYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA ZOSTAŁY
ODRZUCONE

1. Koalicyjny Komitet Wyborczy Samoobrona

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek sfinansowania zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych

2. Komitet Wyborczy Biało-Czerwoni

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia środków finansowych ze źródła innego niż Fundusz Wyborczy partii politycznej, która utworzyła komitet.

3. Komitet Wyborczy Jedność Narodu

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

4. Komitet Wyborczy Narodowego Odrodzenia Polski

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

5. Komitet Wyborczy Nowoczesna Ryszarda Petru

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia środków finansowych ze źródła innego niż Fundusz Wyborczy partii politycznej, która utworzyła komitet.

6. Komitet Wyborczy Partia Demokratyczna – demokraci.pl

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia środków finansowych ze źródła innego niż Fundusz Wyborczy partii politycznej, która utworzyła komitet oraz przekroczenia ustawowego limitu wydatków na agitację wyborczą.

7. Komitet Wyborczy Partia Razem

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia środków finansowych ze źródła innego niż Fundusz Wyborczy partii politycznej, która utworzyła komitet.

8. Komitet Wyborczy Piast - Jedność Myśli Europejskich Narodów

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet środków finansowych po dniu wyborów, wydatkowania środków na cele niezwiązane z wyborami oraz przyjęcia środków finansowych ze źródła innego niż Fundusz Wyborczy partii politycznej, która utworzyła komitet.

9. Komitet Wyborczy Stronnictwa Pracy

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia środków finansowych ze źródła innego niż Fundusz Wyborczy partii politycznej, która utworzyła komitet oraz przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

10. Komitet Wyborczy Wyborców Bezpartyjny Komitet Wyborczy Mariana Pogody

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

11. Komitet Wyborczy Wyborców Czykwin do Senatu

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek nieudzielenia wyjaśnień na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej, co uniemożliwiło stwierdzenie, czy komitet nie pozyskiwał przychodów z niedozwolonych ustawowo źródeł oraz nie wydatkował środków na cele niezwiązane z wyborami.

12. Komitet Wyborczy Wyborców Danuty Marii Olejniczak

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

13. Komitet Wyborczy Wyborców Forum Obywatelskie

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet środków finansowych po dniu wyborów.

14. Komitet Wyborczy Wyborców Grzegorza Brauna „Szczęść Boże!”

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet środków finansowych po dniu wyborów oraz sfinansowania zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych.

15. Komitet Wyborczy Wyborców Heleny Hatka

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek sfinansowania zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych.

16. Komitet Wyborczy Wyborców Krzysztofa Cugowskiego

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek sfinansowania zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych.

17. Komitet Wyborczy Wyborców Niezależnego Kandydata Prof. Ryszarda Barcika

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek wydatkowania środków na cele niezwiązane z wyborami oraz przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

18. Komitet Wyborczy Wyborców Obywatele do Parlamentu

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet niedozwolonych korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym.

19. Komitet Wyborczy Wyborców Pakt Obywatelski

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet środków finansowych po dniu wyborów.

20. Komitet Wyborczy Wyborców Polska Obywatelska

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez komitet środków finansowych po dniu wyborów.

21. Komitet Wyborczy Wyborców Zbigniewa Stonogi

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek nieudzielenia wyjaśnień na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej, co uniemożliwiło stwierdzenie, czy komitet nie pozyskiwał przychodów z niedozwolonych ustawowo źródeł oraz nie wydatkował środków na cele niezwiązane z wyborami.

22. Obywatelski Komitet Wyborczy Wyborców Łukasza Rocha Cudaka

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek nieudzielenia wyjaśnień na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej, co uniemożliwiło stwierdzenie, czy komitet nie pozyskiwał przychodów z niedozwolonych ustawowo źródeł oraz nie wydatkował środków na cele niezwiązane z wyborami.

KOMUNIKAT
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 28 listopada 2016 r.

o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 6 marca 2016 r. w województwie podlaskim, w okręgu wyborczym nr 59

Na podstawie art. 146 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. poz. 112, z późn. zm.²⁾) Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że do złożenia sprawozdania finansowego zobowiązanych było 8 komitetów wyborczych, uczestniczących w wyborach uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 6 marca 2016 r. w województwie podlaskim, w okręgu wyborczym nr 59. Sprawozdania finansowe złożyły wszystkie zobowiązane do tego komitety wyborcze.

Państwowa Komisja Wyborcza zbadała przedłożone sprawozdania i, zgodnie z art. 144 § 1 Kodeksu wyborczego, postanowiła:

- 1) przyjąć bez zastrzeżeń sprawozdanie 1 komitetu wyborczego, wymienionego w załączniku nr 1 do komunikatu;
- 2) przyjąć, wskazując uchybienia, sprawozdania 6 komitetów wyborczych, wymienionych w załączniku nr 2 do komunikatu;
- 2) odrzucić sprawozdanie 1 komitetu wyborczego, wymienionego w załączniku nr 3 do komunikatu.

Załącznik nr 1

WYKAZ KOMITETÓW WYBORCZYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA ZOSTAŁY PRZYJĘTE
BEZ ZASTRZEŻEŃ

1. Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe

---

²⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. poz. 134, 550, 588, 777, 881, 889, 1016 i 1281, z 2012 r. poz. 849, 951 i 1529, z 2014 r. poz. 179, 180 i 1072, z 2015 r. poz. 1043, 1044, 1045, 1923 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 1232 i 1250.

WYKAZ KOMITETÓW WYBORCZYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA ZOSTAŁY PRZYJĘTE
ZE WSKAZANIEM UCHYBIEŃ

1. Komitet Wyborczy KORWiN

Wskazane uchybienia polegają na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na złożeniu sprawozdania niezgodnego ze stanem faktycznym.

2. Komitet Wyborczy Nowoczesna Ryszarda Petru

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

3. Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP

Wskazane uchybienie polega na niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu.

4. Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość

Wskazane uchybienie polega na złożeniu sprawozdania niezgodnego ze stanem faktycznym.

**5. Komitet Wyborczy Wyborców „Praca i Przyszłość” – Jerzy Ząbkiewicz Senatorem
Twojego Regionu**

Wskazane uchybienia polegają na: gromadzeniu środków finansowych komitetu poza rachunkiem bankowym, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na złożeniu sprawozdania niezgodnego ze stanem faktycznym.

6. Komitet Wyborczy Wyborców Szary Obywatel

Wskazane uchybienia polegają na: złożeniu sprawozdania z naruszeniem terminu ustawowego, niezawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o adresie strony internetowej komitetu oraz na złożeniu sprawozdania niezgodnego ze stanem faktycznym.

WYKAZ KOMITETÓW WYBORCZYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA ZOSTAŁY
ODRZUCONE

2. Komitet Wyborczy Samoobrona

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek sfinansowania zakupów na rzecz komitetu ze środków osób fizycznych.

KOMUNIKAT
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 28 listopada 2016 r.

o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach partii politycznych o źródłach pozyskania środków finansowych w 2015 r.

Na podstawie art. 38 ust. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2011 r. poz. 924, z późn. zm.³⁾), Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. obowiązek złożenia sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych w 2015 r. ciążył na 86 partiach politycznych wpisanych do ewidencji partii politycznych (EwP), spośród których, w terminie ustawowym, sprawozdania złożyło 69 partii politycznych. Z naruszeniem ustawowego terminu sprawozdania złożyło 5 partii politycznych: Polski Ruch Uwłaszczeniowy (EwP 33), Elektorat (EwP 281), Partia Emerytów Rencistów Rzeczypospolitej Polskiej (EwP 325), Ruch Narodowy (EwP 338) i Jedność Narodu (EwP 348). Ponadto sprawozdanie złożyła partia polityczna Związek Weteranów Wojny (EwP 212), która została wykreślona z ewidencji w 2015 r. Państwowa Komisja Wyborcza zbadała sprawozdania 74 partii politycznych i zgodnie z art. 38a ust. 1 ustawy o partiach politycznych postanowiła:

- 1) przyjąć bez zastrzeżeń sprawozdania 35 partii politycznych, wymienionych w załączniku nr 1 do komunikatu;
- 2) przyjąć ze wskazaniem uchybień sprawozdania 20 partii politycznych, wymienionych w załączniku nr 2 do komunikatu;
- 3) odrzucić sprawozdania 19 partii politycznych, wymienionych w załączniku nr 3 do komunikatu.

Załącznik nr 1

**WYKAZ PARTII POLITYCZNYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA O ŹRÓDŁACH
POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH W 2015 R. ZOSTAŁY PRZYJĘTE
BEZ ZASTRZEŻEŃ**

1. Stronnictwo Demokratyczne (EwP 2)
2. Polskie Stronnictwo Ludowe (EwP 34)
3. Krajowa Partia Emerytów i Rencistów (EwP 49)
4. Forum Samorządowe (EwP 73)
5. Ruch Katolicko Narodowy (EwP 76)
6. Sojusz Lewicy Demokratycznej (EwP 87)

---

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1064 i 1485 oraz z 2016 r. poz. 1157.

7. Porozumienie Polskie (EwP 90)
8. Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej (EwP 131)
9. Unia Polskich Ugrupowań Monarchistycznych (EwP 136)
10. Liga Obrony Suwerenności (EwP 148)
11. Komunistyczna Partia Polski (EwP 152)
12. Partia Zielonych Rzeczypospolitej Polskiej (EwP 162)
13. Chrześcijańska Demokracja III Rzeczypospolitej Polskiej (EwP 176)
14. Polska Partia Narodowa (EwP 180)
15. Stronnictwo Narodowe (EwP 203)
16. Stronnictwo Narodowe im. Dmowskiego Romana (EwP 215)
17. Wolność i Równość (EwP 227)
18. Polski Ruch Monarchistyczny (EwP 229)
19. Stronnictwo Polska Racja Stanu (EwP 234)
20. Obrona Narodu Polskiego (EwP 257)
21. Stronnictwo „Piaś” (EwP 277)
22. Polska Lewica (EwP 279)
23. Europa Wolnych Ojczyzn — Partia Polska (EwP 293)
24. Lepsza Polska (EwP 302)
25. Demokracja Bezpośrednia (EwP 322)
26. Polska Partia Piratów (EwP 328)
27. Polskie Stronnictwo Demokratyczne (EwP 330)
28. Tak dla Polski (EwP 331)
29. Polska Razem Zjednoczona Prawica (EwP 333)
30. Wspólnota (EwP 335)
31. Przedsiębiorcza Rzeczypospolita Polska (EwP 341)
32. Normalny Kraj (EwP 346)
33. Razem Dla Niepełnosprawnych (EwP 349)
34. Ruch Wolności (EwP 355)
35. Zjednoczenie Chrześcijańskich Rodzin (EwP 359)

WYKAZ PARTII POLITYCZNYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA O ŹRÓDŁACH
POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH W 2015 R. ZOSTAŁY PRZYJĘTE
ZE WSKAZANIEM UCHYBIEŃ

1. Unia Polityki Realnej (EwP 23)

Wskazane uchybienia polegają na niepowołaniu pełnomocnika finansowego Funduszu Wyborczego oraz na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

2. Polski Ruch Uwłaszczeniowy (EwP 33)

Wskazane uchybienie polega na złożeniu sprawozdania z naruszeniem terminu ustawowego.

3. Unia Pracy (EwP 62)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

4. Przymierze Ludowo-Narodowe (EwP 113)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

5. Prawo i Sprawiedliwość (EwP 124)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

6. Partia Zieloni (EwP 182)

Wskazane uchybienia polegają na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym, na przyjęciu środków wpłaconych na Fundusz Wyborczy w formie gotówkowej oraz na przeznaczeniu środków Funduszu Wyborczego na cele niezwiązane z finansowaniem udziału Partii w wyborach.

7. Socjaldemokracja Polska (EwP 191)

Wskazane uchybie polega na niepowołaniu pełnomocnika finansowego Funduszu Wyborczego.

8. Organizacja Narodu Polskiego — Liga Polska (EwP 213)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

9. Polskie Porozumienie Przedsiębiorczości i Pracy (EwP 243)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

10. Konfederacja Polski Niepodległej (EwP 261)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

11. Prawica Rzeczypospolitej (EwP 266)

Wskazane uchybienia polegają na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na prowadzeniu rachunkowości w sposób niezgodny z wymogami ustawowymi.

12. Elektorat (EwP 281)

Wskazane uchybienie polega na złożeniu sprawozdania z naruszeniem terminu ustawowego.

13. Polska Patriotyczna (EwP 296)

Wskazane uchybienie polega na prowadzeniu rachunkowości w sposób niezgodny z wymogami ustawowymi.

14. Samoobrona (EwP 298)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

15. Twój Ruch (EwP 313)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

16. Stronnictwo Patriotyczne Polski i Polonii (EwP 315)

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym.

17. Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro (EwP 319)

Wskazane uchybienia polegają na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na przeznaczeniu środków Funduszu Wyborczego na cele niezwiązane z finansowaniem udziału Partii w wyborach.

18. Partia Emerytów Rencistów Rzeczypospolitej Polskiej (EwP325)

Wskazane uchybienie polega na złożeniu sprawozdania z naruszeniem terminu ustawowego.

19. Stronnictwo Ludowe „Ojcowizna” RP (EwP 327)

Wskazane uchybienia polegają na sporządzeniu sprawozdania niezgodnie ze stanem faktycznym oraz na niezłączeniu do sprawozdania opinii i raportu biegłego rewidenta w zakresie wpływów na Fundusz Wyborczy.

20. Ruch Narodowy (EwP 338)

Wskazane uchybienie polega na złożeniu sprawozdania z naruszeniem terminu ustawowego.

WYKAZ PARTII POLITYCZNYCH, KTÓRYCH SPRAWOZDANIA O ŹRÓDŁACH
POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH W 2015 R. ZOSTAŁY ODRZUCONE

1. Polska Partia Socjalistyczna (EwP 4)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek nieudzielenia wyjaśnień na zapytanie Państwowej Komisji Wyborczej.

2. Partia Demokratyczna-demokraci.pl (EwP 12)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

3. Polska Wspólnota Narodowa (EwP 48)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię środków finansowych ze źródeł niedozwolonych.

4. Liga Polskich Rodzin (EwP 53)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

5. Narodowe Odrodzenie Polski (EwP 58)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

6. Stronnictwo Pracy (EwP 196)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

7. Związek Słowiański (EwP 253)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię środków finansowych ze źródeł niedozwolonych.

8. Partia Kobiet (EwP 259)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia na rachunek Funduszu Wyborczego środków finansowych pochodzących od komitetu wyborczego uczestniczącego w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

9. Kongres Nowej Prawicy (EwP 307)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię środków finansowych ze źródeł niedozwolonych oraz wskutek gromadzenia środków przeznaczonych na finansowanie Partii poza jej rachunkiem bankowym.

10. Partia Rozwoju (EwP 310)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek nieudzielenia wyjaśnień na zapytanie Państwowej Komisji Wyborczej.

11. Samoobrona Odrodzenie (EwP 321)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek nieodprowadzenia na rachunek bankowy Partii środków pochodzących ze źródeł innych, niż składki członkowskie.

12. Partia Libertariańska (EwP 334)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię korzyści majątkowych ze źródeł niedozwolonych.

13. Ruch Sprawiedliwości Społecznej (EwP 336)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię środków finansowych ze źródeł niedozwolonych oraz wskutek nieudzielenia wyjaśnień na zapytanie Państwowej Komisji Wyborczej.

14. KORWiN: Koalicja Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja (EwP 343)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię świadczeń niepieniężnych ze źródeł niedozwolonych oraz gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach z pominięciem Funduszu Wyborczego.

15. Jedność Narodu (EwP 348)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

16. Piast – Jedność Myśli Europejskich Narodów (EwP 351)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach z pominięciem Funduszu Wyborczego.

17. Partia Razem (EwP 353)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

18. Biało-Czerwoni (EwP 358)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

19. Nowoczesna Ryszarda Petru (EwP 362)

Sprawozdanie zostało odrzucone wskutek przyjęcia przez Partię środków finansowych ze źródeł niedozwolonych, nieodprowadzenia na rachunek bankowy środków pochodzących ze źródeł innych, niż składki członkowskie oraz gromadzenia i wydatkowania środków przeznaczonych na finansowanie udziału Partii w wyborach bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego.

**KOMUNIKAT
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 28 listopada 2016 r.**

o przyjętych informacjach finansowych o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach przez partie polityczne w 2015 r.

Na podstawie art. 34 ust. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2011 r. poz. 924, z późn. zm.⁴⁾). Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że obowiązek złożenia informacji finansowych o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach przez partie polityczne w 2015 r. ciążył na 5 partiach politycznych, które w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r., spełniły wymogi określone w art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o partiach politycznych. Informacje finansowe z załączoną opinią i raportem biegłego rewidenta złożyły wszystkie zobowiązane do tego partie. Państwowa Komisja Wyborcza zbadała informacje 5 partii politycznych i zgodnie z art. 34a ust. 1 ustawy o partiach politycznych postanowiła:

- 1) przyjąć bez zastrzeżeń informacje 4 partii politycznych, wymienionych w załączniku nr 1 do komunikatu;
- 2) przyjąć ze wskazaniem uchybień informację 1 partii politycznej, wymienionej w załączniku nr 2 do komunikatu.

---

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1064 i 1485 oraz z 2016 r. poz. 1157.

Załącznik nr 1**WYKAZ PARTII POLITYCZNYCH, KTÓRYCH INFORMACJE O OTRZYMANEJ SUBWENCJI ORAZ O PONIESIONYCH Z SUBWENCJI WYDATKACH W 2015 R. ZOSTAŁY PRZYJĘTE BEZ ZASTRZEŻEŃ**

1. Polskie Stronnictwo Ludowe (EwP 34)
2. Sojusz Lewicy Demokratycznej (EwP 87)
3. Prawo i Sprawiedliwość (EwP 124)
4. Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej (EwP 131)

Załącznik nr 2**WYKAZ PARTII POLITYCZNYCH, KTÓRYCH INFORMACJE O OTRZYMANEJ SUBWENCJI ORAZ O PONIESIONYCH Z SUBWENCJI WYDATKACH W 2015 R. ZOSTAŁY PRZYJĘTE ZE WSKAZANIEM UCHYBIEŃ****1. Twój Ruch (EwP 313)**

Wskazane uchybienie polega na sporządzeniu informacji niezgodnie ze stanem faktycznym.

❖ **Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 38c ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, w dniu 16 listopada 2016 r. złożyła do Sądu Okręgowego w Warszawie wnioski o wykreślenie z ewidencji partii politycznych, które nie złożyły w ustawowym terminie sprawozdań finansowych za 2015 r. lub zrobiły to z przekroczeniem terminu. Są to następujące partie:**

1) Partie, które nie złożyły sprawozdań:

- Dzielny Tata (EwP 339),
- Frankowicze Przeciw Bezprawiu (EwP 364),
- Legion Patriotów (EwP 362),
- Moja Polska (EwP 356),
- Obywatelska Rzeczpospolita Polska (EwP 357),
- Partia Regionów (EwP 286),
- PFONiST (EwP 231),
- Polska Partia Pracy – Sierpień 80 (EwP 211),
- Republikanie RP (EwP 365),
- Ruch Odrodzenia Gospodarczego im. Edwarda Gierka (EwP 219),
- Stonoga Partia Polska (EwP 360);

2) Partie, które złożyły sprawozdania z przekroczeniem terminu

- Elektorat (EwP 281),
- Jedność Narodu (EwP 348),
- Partia Emerytów Rencistów Rzeczypospolitej Polskiej (EwP 325),
- Polski Ruch Uwłaszczeniowy (EwP 33),
- Ruch Narodowy (EwP 338).

❖ **15 grudnia 2016 r. Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze ogłosiły Ogólnopolski konkurs wiedzy o prawie wyborczym „Wybieram wybory”. Konkurs jest skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, jego ideą jest upowszechnianie wśród młodzieży wiedzy na temat prawa wyborczego, świadomego uczestnictwa w procesie wyborczym, propagowanie udziału w wyborach.**

Zakres przedmiotowy Konkursu obejmuje zagadnienia z zakresu prawa wyborczego, określone w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. poz. 112, z późn. zm.).

Przewidziano 3 etapy Konkursu” etap pierwszy – szkolny, etap drugi – wojewódzki i etap trzeci – ogólnopolski.

Etap pierwszy zostanie przeprowadzony w szkołach w dniu 1 marca 2017 r., przez szkolną komisję konkursową powołaną przez dyrektora danej szkoły. Uczestnicy, w czasie 40 minut mają odpowiedzieć na 25 pytań testowych. Testy sprawdza i ocenia Komisja konkursowa, w skład której wchodzi komisarze wyborczy i przedstawiciele delegatur KBW.

Do etapu wojewódzkiego Konkursu przechodzą uczestnicy, którzy uzyskali co najmniej 22 punkty (przy mniejszej liczbie kwalifikujących się uczestników - 21 bądź 20 punktów). Drugi etap konkursu zostanie przeprowadzony i rozstrzygnięty w terminie od 27 marca do 11 kwietnia 2017 r. Przewidziane są trzy tematy prac: 1) zasada tajności głosowania – prawo czy obowiązek; 2) polskie wybory od odzyskania niepodległości w 1918 r.; 3) e-voting – szansa i zagrożenie.

Do etapu ogólnopolskiego wchodzi 21 osób, których prace zostały najwyżej ocenione w drugim etapie. Autorzy trzech najlepszych prac w etapach wojewódzkich otrzymają nagrody rzeczowe o wartości 150-250 zł każda.

Trzeci etap konkursu zostanie przeprowadzony w dniu 25 kwietnia 2017 r. w Warszawie, w siedzibie Państwowej Komisji Wyborczej. Uczestnicy będą odpowiadać na trzy wylosowane pytania o różnych stopniach trudności. Oceny odpowiedzi dokona komisja, w skład której będą wchodzić członkowie Państwowej Komisji Wyborczej i Szef Krajowego Biura Wyborczego. Wszyscy uczestnicy trzeciego etapu i jego zwycięzcy otrzymają dyplomy, a zdobywcy trzech pierwszych miejsc – nagrody pieniężne: I miejsce – 1200 zł, II miejsce – 700 zł, III miejsce – 500 zł. Nagrody w kwocie 500 zł otrzymają też nauczyciele prowadzący każdego z laureatów.

Prace konkursowe znajdują się w zasobach dokumentów Krajowego Biura Wyborczego i będą udostępniane w przekazanej przez autorów formie.

Regulamin konkursu i inne informacje z nim związane są podane na stronie internetowej: www.pkw.gov.pl.

- ❖ **Na podstawie art. 12 ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne Państwowa Komisja Wyborcza zobowiązana jest do prowadzenia Rejestru Korzyści zwanego „Rejestrem”. Według powołanych przepisów informacje zgłoszone do Rejestru są jawne.**

W 2016 r. został zmieniony system informatyczny, w którym prowadzony jest Rejestr. Obecnie dostępny jest Rejestr Korzyści Archiwum – który gromadzi deklaracje osób zobowiązanych do ich składania od 2002 r. do 2016 r. oraz nowy system Rejestru Korzyści, w którym wpisywane są aktualne deklaracje.

Obowiązek zgłaszania informacji do Rejestru obejmuje członków Rady Ministrów, sekretarzy i podsekretarzy stanu w ministerstwach i Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów, wicewojewodów, członków zarządów województw, sekretarzy województw, skarbników województw, członków zarządów powiatów, sekretarzy powiatów, skarbników powiatów, wójtów (burmistrzów, prezydentów miasta), zastępców wójtów, sekretarzy gmin i skarbników gmin.

W 2016 r. do nowego systemu wprowadzono 2239 deklaracji.

❖ **Działalność komisarzy wyborczych i delegatur Krajowego Biura Wyborczego w miesiącach wrzesień 2016 r. – grudzień 2016 r.**

DZIAŁALNOŚĆ KOMISARZY WYBORCZYCH I DELEGATUR KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO WE WRZEŚNIU 2016 R.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	Lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
.	Liczba przeprowadzonych wyborów	28	1	1	5	2	2	1	2	3	1	0	1	1	3	2	1	2
a)	w tym: wybory uzupełniające	28	1	1	5	2	2	1	2	3	1	0	1	1	3	2	1	2
b)	wybory przedterminowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c)	wybory ponowne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d)	wybory nowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Liczba przeprowadzonych referendów lokalnych	3	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Liczba inicjatyw referendalnych (wnioski złożone do komisarza)	5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2
4.	Liczba sprawozdań finansowych komitetów wyborczych	60	8	11	1	5	10	2	7	0	4	3	2	0	2	1	0	4
a)	w tym: przyjęte	43	6	0	1	5	10	1	7	0	4	2	2	0	2	1	0	2
b)	przyjęte ze wskazaniem uchybień	16	2	10	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2
c)	odrzucone	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Liczba protestów wyborczych, w których komisarz zajmował stanowisko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Liczba postanowień komisarza o wygaśnięciu mandatu radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	35	1	3	2	2	2	2	3	1	1	6	3	1	2	1	4	1
7.	Liczba postanowień komisarza o uzupełnieniu składu rady (sejmiku)	12	0	1	0	0	2	3	2	1	0	1	1	0	0	0	0	1
8.	Liczba zgłoszeń do rejestru korzyści	85	3	1	0	6	5	2	4	3	3	4	1	7	5	1	2	38

**DZIAŁALNOŚĆ KOMISARZY WYBORCZYCH I DELEGATUR KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO
W PAŹDZIERNIKU 2016 R.**

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Ogółem</i>	<i>dolnośląskie</i>	<i>kujawsko-pomorskie</i>	<i>Lubelskie</i>	<i>lubuskie</i>	<i>łódzkie</i>	<i>małopolskie</i>	<i>mazowieckie</i>	<i>opolskie</i>	<i>podkarpackie</i>	<i>podlaskie</i>	<i>pomorskie</i>	<i>śląskie</i>	<i>świętokrzyskie</i>	<i>warmińsko-mazurskie</i>	<i>wielkopolskie</i>	<i>zachodniopomorskie</i>
.	Liczba przeprowadzonych wyborów	31	4	2	0	0	3	2	3	1	1	0	1	3	2	0	6	3
a)	w tym: wybory uzupełniające	29	4	2	0	0	3	2	3	1	1	0	0	3	2	0	6	2
b)	wybory przedterminowe	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
c)	wybory ponowne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d)	wybory nowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Liczba przeprowadzonych referendów lokalnych	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
3.	Liczba inicjatyw referendalnych (wnioski złożone do komisarza)	4	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4.	Liczba sprawozdań finansowych komitetów wyborczych	109	15	9	12	0	9	4	29	9	2	2	4	3	1	2	0	8
a)	w tym: przyjęte	86	14	2	12	0	5	2	29	5	2	2	3	3	1	2	0	4
b)	przyjęte ze wskazaniem uchybień	19	1	7	0	0	2	1	0	3	0	0	1	0	0	0	0	4
c)	odrzucone	4	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Liczba protestów wyborczych, w których komisarz zajmował stanowisko	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Liczba postanowień komisarza o wygaśnięciu mandatu radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	27	5	0	2	0	2	2	1	0	3	2	4	4	0	0	0	2
7.	Liczba postanowień komisarza o uzupełnieniu składu rady (sejmiku)	11	2	0	0	0	0	1	2	0	0	2	0	2	0	0	1	1
8.	Liczba zgłoszeń do rejestru korzyści	78	11	0	5	8	4	3	3	0	9	2	6	5	1	7	12	2

**DZIAŁALNOŚĆ KOMISARZY WYBORCZYCH I DELEGATUR KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO
W LISTOPADZIE 2016 R.**

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	Regiony															
			dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	Lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
1.	Liczba przeprowadzonych wyborów	31	2	1	3	0	3	2	3	2	2	1	3	1	1	1	4	2
a)	w tym: wybory uzupełniające	30	2	1	4	0	3	2	3	2	2	1	2	1	1	1	4	1
b)	wybory przedterminowe	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
c)	wybory ponowne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d)	wybory nowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Liczba przeprowadzonych referendum lokalnych	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
3.	Liczba inicjatyw referendalnych (wnioski złożone do komisarza)	6	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0	0
4.	Liczba sprawozdań finansowych komitetów wyborczych	95	6	14	2	0	4	4	29	3	14	0	2	2	1	5	3	6
a)	w tym: przyjęte	68	5	2	2	0	2	2	29	1	12	0	2	0	1	4	3	3
b)	przyjęte ze wskazaniem uchybień	20	1	10	0	0	1	1	0	2	2	0	0	0	0	0	0	3
c)	odrzucone	4	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Liczba protestów wyborczych, w których komisarz zajmował stanowisko	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
6.	Liczba postanowień komisarza o wygaśnięciu mandatu radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	32	6	0	3	0	2	2	1	1	3	2	1	2	1	2	3	3
7.	Liczba postanowień komisarza o uzupełnieniu składu rady (sejmiku)	14	2	0	0	0	0	1	2	0	0	2	1	2	0	3	0	1
8.	Liczba zgłoszeń do rejestru korzyści	69	6	3	0	8	4	3	3	2	7	2	4	3	1	4	8	11

**DZIAŁALNOŚĆ KOMISARZY WYBORCZYCH I DELEGATUR KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO
W GRUDNIU 2016 R.**

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Ogółem</i>	<i>dolnośląskie</i>	<i>kujawsko-pomorskie</i>	<i>lubelskie</i>	<i>lubuskie</i>	<i>łódzkie</i>	<i>małopolskie</i>	<i>mazowieckie</i>	<i>opolskie</i>	<i>podkarpackie</i>	<i>podlaskie</i>	<i>pomorskie</i>	<i>śląskie</i>	<i>świętokrzyskie</i>	<i>warmińsko-mazurskie</i>	<i>wielkopolskie</i>	<i>zachodniopomorskie</i>
1.	Liczba przeprowadzonych wyborów	28	0	3	1	3	3	2	3	2	3	2	1	0	0	1	2	2
a)	w tym: wybory uzupełniające	27	0	2	1	3	3	2	3	2	3	2	1	0	0	1	2	2
b)	wybory przedterminowe	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c)	wybory ponowne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d)	wybory nowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Liczba przeprowadzonych referendów lokalnych	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Liczba inicjatyw referendalnych (wnioski złożone do komisarza)	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
4.	Liczba sprawozdań finansowych komitetów wyborczych	83	4	16	1	4	6	5	13	0	7	0	0	10	2	4	6	5
a)	w tym: przyjęte	53	2	4	1	3	4	4	11	0	6	0	0	10	2	0	4	2
b)	przyjęte ze wskazaniem uchybień	21	0	9	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4	2	3
c)	odrzucone	9	2	3	0	0	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
5.	Liczba protestów wyborczych, w których komisarz zajmował stanowisko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Liczba postanowień komisarza o wygaśnięciu mandatu radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	31	3	3	0	1	1	6	3	0	0	2	2	2	1	1	5	1
7.	Liczba postanowień komisarza o uzupełnieniu składu rady (sejmiku)	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
8.	Liczba zgłoszeń do rejestru korzyści	94	10	4	2	2	3	3	4	1	7	3	44	3	1	4	3	0

❖ Wygaśnięcia mandatów radnych oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast od początku kadencji 2014-2018 do końca 2016 r.

Lp.	Podstawa prawna wygaśnięcia mandatów	RADY																					
		Sejmik Województwa	Radny powiatów	Radny miast na prawach powiatu	Radny gmin	Radny dzielnic	Ogółem	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
1.	śmierć radnego (art. 383 § 1 pkt 1 Kodeksu wyborczego)	4	47	12	226	1	290	21	17	22	11	29	24	31	9	13	8	12	19	16	16	28	14
2.	utrata prawa wyborczości lub nieposiadanie go w dniu wyborów (art. 383 § 1 pkt 2 Kodeksu wyborczego)	0	5	1	26	0	32	1	1	5	2	3	1	5	0	0	1	3	4	1	1	3	1
3.	odmowa złożenia ślubowania (art. 383 § 1 pkt 3 Kodeksu wyborczego)	2	6	4	9	0	21	2	0	0	0	4	0	1	2	0	1	6	0	0	1	1	3
4.	pisemne zrzeczenie się mandatu (art. 383 § 1 pkt 4 Kodeksu wyborczego)	90	242	173	378	34	977	61	41	60	37	54	65	121	29	56	37	44	94	15	58	79	66
5.	naruszenie ustawowego zakazu łączenia mandatu radnego z wykonywaniem określonych w odrębnych przepisach funkcji lub działalności (art. 383 § 1 pkt 5 Kodeksu wyborczego)	1	16	1	28	1	47	2	3	3	4	5	0	1	2	4	0	2	2	1	5	10	3
6.	wyboru na wolną (burmistrza, prezydenta miasta) (art. 383 § 1 pkt 6 Kodeksu wyborczego)	20	386	43	109	0	568	69	33	26	23	36	42	68	22	32	16	19	46	21	35	54	27
7.	niezakończenie w terminach określonych w odrębnych przepisach oświadczenia o swoim stanie majątkowym (art. 383 § 1 pkt 7)	0	0	0	10	0	10	1	0	1	1	0	0	4	0	0	1	1	1	0	0	0	0
8.	odwołanie rady lub sejmiku w drodze referendum (art. 67 ustawy o referendum lokalnym)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.	złamanie w podziale terytorialnym państwa (art. 390 § 1 pkt 1, pkt 2, pkt 5 oraz art. 390 § 1 pkt 5 Kodeksu wyborczego)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	rozwiązanie rady przez Sejm (art. 96 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym art. 83 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym, art. 84 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.	orzeczenie o nieważności wyborów lub wyboru radnego (art. 394 § 3 Kodeksu wyborczego)	0	11	10	45	0	66	6	5	4	2	4	10	6	0	3	0	3	12	2	3	2	4
Podsumowanie:		117	713	244	831	36	1 941	152	100	121	80	135	142	237	64	108	64	90	178	56	119	177	118

WÓJT, BURMISTRZ PREZYDENT MIASTA

Lp.	Podstawa prawna wygaśnięcia mandatu	Prezydent	Burmistrz	Wójt	Ogółem	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	
1.	odmowa złożenia ślubowania (art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu wyborczego)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	niezłożenie w terminach określonych w odrębnych przepisach oświadczenia o stanie majątkowym (art. 492 § 1 pkt 2 Kodeksu wyborczego)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	pisemne zrzeczenie się mandatu (art. 492 § 1 pkt 3 Kodeksu wyborczego)	1	3	3	7	0	0	0	0	1	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
4.	utrata prawa wybieralności lub brak tego prawa w dniu wyborów (art. 492 § 1 pkt 4 Kodeksu wyborczego)	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
5.	nanieszenie ustawowych zakazów łączenia funkcji wójta (burmistrza, prezydenta miasta), z wykonywaniem funkcji lub prowadzenia działalności gospodarczej, określonych w odrębnych przepisach (art. 492 § 1 pkt 5 Kodeksu wyborczego)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	orzeczenie niezdatności do pracy lub niezdatności do samodzielnej egzystencji w trybie określonym w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na okres co najmniej do końca kadencji (art. 492 § 1 pkt 6 Kodeksu wyborczego)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	śmierć (art. 492 § 1 pkt 7 Kodeksu wyborczego)	0	5	9	14	0	1	0	0	1	2	4	1	0	0	1	1	1	0	2	0	0
8.	odwołanie w drodze referendum (art. 492 § 1 pkt 8 Kodeksu wyborczego)	0	2	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
9.	odwołania wójta w trybie art. 96 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym (art. 492 § 1 pkt 9)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	zmiany w podziale terytorialnym państwa (art. 492 § 1 pkt 10 w związku z art. 390 § 1 pkt 3 Kodeksu wyborczego)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.	orzeczenie o nieważności wyborów lub wybrania wójta (art. 394 § 3 Kodeksu wyborczego)	0	2	2	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2
Podsumowanie:		1	13	14	28	0	1	0	1	2	5	6	1	1	0	1	2	1	0	5	3	3

❖ **Wybory samorządowe w trakcie kadencji**

W okresie wrzesień-grudzień 2016 r. komisarze wyborczy przeprowadzili: wybory uzupełniające do 114 rad gminnych i miejskich;

1) w 3 gminach wybory przedterminowe wójta bądź burmistrza:

- 9 października – Wójta Gminy Dygowo, woj. zachodniopomorskie,
- 23 października – Wójta Gminy Sztutowo, woj. pomorskie,
- 4 grudnia – Burmistrza Lubrańca, woj. kujawsko-pomorskie,

2) w 11 gminach referenda lokalne w sprawie odwołania wójta, burmistrza, prezydenta, rady:

- 4 września – Wójta Gminy Wymiarki, woj. lubuskie,
- 25 września – Wójta i Rady Gminy Legnickie Pole, woj. dolnośląskie,
- 25 września – Burmistrza Miasta i Gminy Nowe Miasteczko, woj. lubuskie,
- 2 października – Burmistrza i Rady Miejskiej w Płotach, woj. zachodniopomorskie,
- 9 października – Wójta Gminy Wilczęta, woj. warmińsko-mazurskie,
- 16 października – Wójta Gminy Marcinowice, woj. dolnośląskie,
- 6 listopada – Burmistrza Gminy i Miasta Tuliszków, woj. wielkopolskie,
- 6 listopada – Burmistrza Dobrzan, woj. zachodniopomorskie,
- 27 listopada – Wójta Gminy Orchowo, woj. wielkopolskie,
- 11 grudnia – Burmistrza Ziębic, woj. dolnośląskie,
- 11 grudnia – Prezydenta Miasta Otwocka, woj. mazowieckie.

Wszystkie referenda były nieskuteczne.

❖ **Kalendarium wydarzeń w zakresie współdziałania i wymiany doświadczeń**

- W dniach 10 i 11 października 2016 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli Krajowego Biura Wyborczego z przedstawicielami Narodowej Agencji Przeciwdziałania Korupcji i Centralnej Komisji Wyborczej Ukrainy. Stanowiło ono kontynuację wieloletniej współpracy Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego z Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (OBWE/ODiHR) w zakresie kształtowania dobrych praktyk i wymiany doświadczeń dotyczących finansowania partii politycznych i kampanii wyborczych. W pierwszym dniu spotkania Krzysztof Lorentz - dyrektor Zespołu Kontroli Finansowania Partii Politycznych i Kampanii Wyborczych KBW oraz dr Tomasz Gąsior - główny specjalista w tym Zespole, przedstawili podstawowe regulacje prawne o zasadach i kontroli finansowania partii politycznych oraz kampanii wyborczych w Polsce. Podzielili się także dobrymi praktykami wypracowanymi w tym zakresie na przestrzeni 15 lat, znajdującymi zastosowanie w procesie kontroli finansowej prowadzonej przez KBW. W dyskusji goście zgłosili wiele interesujących

pytań, na które udzielono odpowiedzi lub też wspólnie próbowano te odpowiedzi znaleźć.

W drugim dniu wizyty, w spotkaniu w siedzibie ODiHR (przy ul. Miodowej w Warszawie) - prowadzonym przez dr Tomasza Gąsiora - uczestniczyli dodatkowo biegli rewidenci mający doświadczenie w badaniu sprawozdań finansowych partii politycznych i komitetów wyborczych. Przedstawili oni gościom swoje doświadczenia i uwagi dotyczące badania omawianych zagadnień z perspektywy prywatno-prawnych podmiotów spoza administracji publicznej. Spotkanie zakończyło się aktywną dyskusją na temat omawianych kwestii. Była to kolejna wizyta - po wizytach przedstawicieli podmiotów odpowiedzialnych za kontrolę finansowania polityki, np. z Czarnogóry, Serbii czy z Gruzji - w trakcie której wyrażano uznanie dla rozwiązań prawnych, ale także praktycznych, stosowanych w tym zakresie w Polsce.

- W dniach 17-19 października 2016 r. na Uniwersytecie Zielonogórskim odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Aktualne problemy referendum. Państwowa Komisja Wyborcza opracowała i wydała publikację zawierającą artykuły o aktualnych problemach teorii i praktyki referendum, w tym dotyczących obowiązywania ustaw referendalnych w Polsce i innych krajach Europy, autorstwa uczestników konferencji. Publikacja obejmuje 3 części, poświęcone: ogólnym problemom referendum ogólnokrajowego, referendum za granicą oraz referendum lokalnemu. Zawiera 30 prac szczegółowych związanych z problematyką referendalną, których autorami są pracownicy nauki i prawnicy polscy i zagraniczni:

I. Ogólne problemy referendum i referendum ogólnokrajowe

Tomasz Adam, Fasadowość instytucji referendum ogólnokrajowego – wybrane zagadnienia

Bogusław Banaszak, Możliwość uchylecia lub zmiany postanowienia Prezydenta w sprawie zarządzenia referendum ogólnokrajowego

Mariusz Jabłoński, Efektywność referendum ogólnokrajowego w sprawie o szczególnym znaczeniu dla państwa – analiza konstytucyjnoprawnego modelu instytucji

Piotr Kapusta, Członkowie komisji do spraw referendum i ich status

Justyna Michalska, Rola Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych w procesie przeprowadzania referendum

Costanza Nicolosi, Were the U.S. Framers Right in Rejecting Direct Democracy? Evidence from Europe

Anna Rytel-Warzocho, Piotr Uziębło, Kilka uwag o referendum ogólnokrajowym (wnioski *de lege ferenda* w oparciu o doświadczenia referendum z 2015 r.)

Herbert Schambeck, Das Volksbegehren und seine Bedeutung für die Staatslehre und das Staatsrecht

Beata Tokaj, Rola Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego w edukacji wyborczej i referendalnej

Marcin Michał Wiszowaty, Referenda dla obywateli – rekomendacje dotyczące zmian w polskiej regulacji prawnej instytucji referendum zaproponowane przez organizacje społeczne skupione wokół Instytutu Spraw Obywatelskich

Zbigniew Witkowski, Maciej Serowaniec, Klasa polityczna wobec instytucji referendum ogólnokrajowego w Polsce

II. Referendum za granicą

Emilio Castorina, The Law-Repealing Referendum in Italy in Light of the Constitutional “Renzi-Boschi” Reform

Eugen Chelaru, Andra Puran, Procedural rules for the organization of the referendum for the resignation of Romanian President

Mircea Criste, The Referendum and the Romanian constitutional system

Ramona Duminica, Andra Puran, Consultative referendum debates on the referendum held in Romania in 2009]

Izabela Gawłowicz, Joanna Osiejewicz, Referendum ogólnokrymskie jako instrument manipulowania prawem międzynarodowym

Maria Cristina Hermida del Llano, The consequences of the United Kingdom's referendum on leaving the European Union

Jerzy Jaskiernia, Referendum jako forma demokracji bezpośredniej w systemie aksjologicznym Rady Europy

Volodymyr Kampo, Referendum democracy in Ukraine: history and development prospects

Heribert Franz Koeck, From rational through plebiscitary to irrational democracy

Agnieszka Malicka, Referendum w systemie prawa niemieckiego

Gabriella Mangione, Referendum in Italy. Recent issues and development

Piotr Mikuli, Natalie Fox, Instytucja referendum w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – uwagi wokół ogólnokrajowego referendum z dnia 23 czerwca 2016 r.

Pasquale Policastro, The referendum in United Kingdom on the BREXIT and European Union: a matter of fundamental principles

Jacek Sobczak, Ksenia Kakareko, Referenda na Białorusi

III. Referendum lokalne

Anna Feja-Paszkiewicz, Przesłanki warunkujące przeprowadzenie referendum lokalnego w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy

Małgorzata Masternak–Kubiak, Rola sądu administracyjnego w procesie zarządzania referendum lokalnego

Nina Leśniak-Niedbalec, Kontrakt zielonogórski – dokument wpływający na połączenie drogą konsensusu społeczności jednostek samorządów terytorialnych miasta Zielona Góra i gminy Zielona Góra

Bogusław Przywora, Referendum przeprowadzane z inicjatywy organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego – uwagi na kanwie referendum lokalnego w istotnych sprawach dotyczących mieszkańców Krakowa z 2014 roku

Miłosz Woźniński, Referendum lokalne w sprawie połączenia jednostek samorządu terytorialnego w praktyce, na przykładzie referendum w ramach procesu połączenia miasta i gminy Zielona Góra przeprowadzonego w dniu 18 maja 2014 roku w gminie Zielona Góra

W imieniu Państwowej Komisji Wyborczej w Konferencji wziął udział zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Sylwester Marciniak.

- W dniach 24 i 25 października 2016 r. Krzysztof Lorentz - dyrektor Zespołu Kontroli Finansowania Partii Politycznych i Kampanii Wyborczych Krajowego Biura Wyborczego oraz dr Tomasz Gąsior - główny specjalista w tym Zespole, uczestniczyli w konferencji „Money In Politics Anti-corruption Expert Meeting Lessons from South East Europe” organizowanej przez Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) i Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Konferencja odbyła się w Pałacu Hofburg w Wiedniu. Oprócz organizatorów uczestniczyli w niej szefowie i przedstawiciele European Anti-Fraud Office (OLAF), The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Transparency International, International Association for Court Administration (IACA), International Foundation for Electoral Systems (IFES) oraz agencji antykorupcyjnych i organizacji pozarządowych z krajów: Włochy, Wielka Brytania, Serbia, Albania, Czarnogóry, Bośni i Hercegowiny, Polski.

Była poświęcona działaniom antykorupcyjnym, przede wszystkim w zakresie finansowania polityki w krajach Europy południowo-wschodniej oraz działań niezbędnych w walce z korupcją w XXI w.; wskazywano na potrzebę prowadzenia badań i szerokich działań edukacyjnych w tym zakresie; poszukiwano rozwiązań wzmacniających eliminowanie działań korupcyjnych z życia publicznego, podkreślano potrzebę współpracy w zakresie wzmacniania walki z korupcją, nie tylko na arenie krajowej, ale również międzynarodowej. Poza kwestiami ściśle związanymi z finansowaniem polityki, analizie poddane zostały także zagadnienia dotyczące działań antykorupcyjnych w sferze zamówień publicznych, działań na rzecz ujawniania oświadczeń majątkowych, badań w zakresie korupcji wśród osób zajmujących ekspozowane stanowiska polityczne.

Przedstawiciele Misji Obserwacyjnych OSCE z kilku państw regionu Europy południowo-wschodniej przedstawili wyniki prowadzonych w ich państwach badań, wskazując największe problemy, obawy i rekomendacje, co do możliwych efektywnych rozwiązań w najbardziej problematycznych kwestiach. Wartością dodaną Konferencji była możliwość skonfrontowania rozwiązań antykorupcyjnych - przede wszystkim w sferze finansowania polityki - stosowanych w różnych państwach europejskich, możliwość podzielenia się, zarówno pozytywnymi, jak i negatywnymi doświadczeniami w tym zakresie z ekspertami międzynarodowymi, co może przyczynić się do podnoszenia efektywności działań w zakresie kontroli finansowania polityki również w Polsce.

- 4 listopada 2016 r w siedzibie Krajowego Biura Wyborczego w Warszawie, ul. Wiejska 10 odbyło się spotkanie przedstawicieli Fundacji im. Stefana Batorego z kierownictwem Krajowego Biura Wyborczego. Uczestniczyli w nim, ze strony Fundacji im. S. Batorego: prof. dr hab. Mikołaj Cześnik, dr Adam Gendźwiłł, dr hab. Jacek Haman, dr hab. Bartłomiej Michalak, Bartosz Narzelski, i Joanna Załuska; ze strony Krajowego Biura Wyborczego: Beata Tokaj – Szef Krajowego Biura Wyborczego oraz dyrektorzy: Lech Gajzler – dyrektor Zespołu Prawnego i Organizacji Wyborów, Agnieszka Gałązka – dyrektor Zespołu Finansowego, Marcin Benke – dyrektor Zespołu Informatyki, Marian Dzięgielewski – dyrektor Zespołu Prezydialnego oraz Magdalena Ciura – gł. specjalista ds. komunikacji społecznej. Spotkanie rozpoczęła B. Tokaj, która przywitała uczestników. Prof. Cześnik przedstawił cel spotkania, jakim był dla gości tryb współpracy z KBW i PKW na poziomie strategicznym i operacyjnym w zakresie konsultacji dotyczących kart do głosowania i instrukcji dla wyborców na tych kartach. Następnie Bartosz Narzelski przedstawił multimedialny projekt usługi dotyczący konsultacji w sprawie wzoru kart do głosowania. Podsumowując prezentację B. Tokaj stwierdziła, że przedstawione elementy procesu konsultacyjnego nie są obce organom wyborczym, nad każdym z nich pracują. Nawiązała do zmian zbroszurowanych kart do głosowania, które zostały przyjęte w 2015 r. i stwierdziła, iż na obecnym etapie należy poruszać się w ramach istniejącego porządku prawnego (zwłaszcza, że z konsultacji, jakie przeprowadziła z parlamentarzystami wynika, iż nie są planowane w najbliższym czasie zmiany ustawowe w zakresie kart do głosowania i sposobu głosowania). W tym stanie rzeczy uznała, iż dobrze byłoby skupić się na edukacji społeczeństwa, w czym organy wyborcze oczekiwałyby pomocy ze strony organizacji i instytucji pozarządowych. Przedstawiciele Fundacji zgodzili się, co do faktu, iż pole do zmian w zakresie kart do głosowania nie jest duże, można ją poprawić tylko w ramach istniejącego prawa.

W przebiegu spotkania jego uczestnicy zadeklarowali wolę współpracy w zakresie prac nad ewentualnym portalem, który prezentowałby informacje na temat kandydatów i komitetów startujących w wyborach.

B. Tokaj zadeklarowała możliwość kontaktu z zespołem ekspertów Fundacji, który pracowałby nad propozycjami dotyczącymi zmian karty do głosowania i instrukcji dla wyborców. Zapowiedziała też w przyszłości możliwość współpracy we wspólnym zespole interdyscyplinarnym w omawianym zakresie.

Organizatorzy zadeklarowali pełną otwartość na wszelkie propozycje i sugestie dotyczące konsultacji oraz gotowość do współpracy, której celem ostatecznym będzie znalezienie rozwiązania problemu, czyli opracowanie i przyjęcie takiego wzoru kart do głosowania, które będą akceptowane przez wszystkich zainteresowanych, a w konsekwencji – zaproponowanie takich zmian w przepisach Kodeksu, które sfinalizują osiągnięte porozumienie od strony prawnej.

- 22 listopada 2016 r. w siedzibie Państwowej Komisji Wyborczej odbyło się spotkanie zastępcy Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego W. Kozielowicza, Szefa Krajowego Biura Wyborczego B. Tokaj oraz dyrektora Zespołu Prawnego i Organizacji Wyborów Lecha Gajzlera z przedstawicielami Fundacji Instytutu Rozwoju Regionalnego, którą reprezentowali: Aleksander Waszkielewicz, Anna Rozborska i Justyna Kucińska. Tematem spotkania było dostosowanie lokali wyborczych i nakładek na karty do głosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych.

- 13 grudnia 2016 r., w Krajowym Biurze Wyborczym odbyło się spotkanie z ośmioosobową grupą przedstawicieli samorządów oraz organizacji pozarządowych z Ukrainy. Zostało ono zorganizowane przez Europejski Instytut na rzecz Demokracji, w ramach międzynarodowej wizyty roboczej dotyczącej "Walki z korupcją".

Przedstawicielami Krajowego Biura Wyborczego w tym spotkaniu byli - Krzysztof Lorentz - dyrektor Zespołu Kontroli Finansowania Partii Politycznych i Kampanii Wyborczych oraz dr Tomasz Gąsior - główny specjalista w tym Zespole. Przedstawili oni podstawowe informacje dotyczące finansowania zarówno partii politycznych, jak i kampanii wyborczych w Polsce. Zwrócili szczególną uwagę na rozwiązania prawne mające na celu przeciwdziałanie korupcji w tym zakresie. Podkreślili fakt uregulowania tych kwestii na wielu poziomach, poczynając od Konstytucji RP, przez ustawodawstwo zwykłe, do aktów na poziomie rozporządzeń właściwych ministrów i wreszcie zaleceń, w tym także zaleceń międzynarodowych. Wskazali na podstawowe znaczenie jawności w finansowaniu polityki, a także na szczególną wagę i potrzebę zapewnienia niezależności, apolityczności i możliwie największego profesjonalizmu organów, jak i innych podmiotów, uczestniczących w kontroli finansowania polityki.

Istotną część spotkania poświęcono została na dyskusję oraz odpowiedzi na zadawane przez gości pytania. Zainteresowanie uczestników koncentrowało się przede wszystkim na kwestiach dostępu do dokumentów finansowych, niezależności prowadzonej kontroli oraz konsekwencji wynikających z nieprawidłowego finansowania partii politycznych i komitetów wyborczych.

Spotkanie zakończyło się wymianą doświadczeń między jego uczestnikami oraz wyrażeniem przekonania, iż spotkania tego rodzaju przyczyniają się do kształtowania czy podnoszenia świadomości obywatelskiej w tym zakresie, która to świadomość może pozytywnie oddziaływać na przestrzeganie prawa regulującego finansowanie partii politycznych i kampanii wyborczych.